

Oikeuslaitoksemme alennustilassa.

„Sillä tuomari on yhteisen kansan tähden, eikä yhteinen kansa tuomarin tähden.”

„Kaikki lait pitää olla sellaiset, että ne ovat yhteiseksi hyödyksi, ja sentähden, kun laki tulee vahingolliseksi, ei se enään ole laki, vaan väärä, ja se on hyljättävä.”

„Hyvä ja älykäs tuomari on parempi kuin hyvä laki, sillä hän voipi asetella kaikki kohtuuden mukaan. Mutta missä paha ja väärä tuomari on, siinä ei auta hyvä laki mitään.”

„Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan.”

„Kaikkea lakia on älyllä käytettävä, sillä suurin oikeus on suurin väärä, ja oikeudessa pitää olla armo mukana.”

„Yhteisen kansan hyöty on paras laki; ja sentähden mikä havaitaan yhteiselle kansalle hyödylliseksi, se pidetään lakina, vaikka säädetyt lain sanat näyttäisivät toisin käskevän.”

(Tuomarin ohjeista).

Ylläolevat otteet vanhan lakikirjamme „tuomarin ohjeista” antavat selkeän käsityksen siitä, että lainsäätäjillä on aikoinaan ollut hyvässä tie-

dossa sen „oikeuden” todellinen laatu, joka nojautuu vain lain kylmään kirjaimeen, onpa otettu sekini huomioon, että tuomari voi omaan etujensa takia tulkita kierosti lakia. Ja tältä varalta on lainsäätäjät vakavasti varottanut tuomareita aina ottamaan huomionsa „yhteisen kansan hyödyn.” Kun ottaa huomioon, että tämä laki ja nämät määräykset ovat syntyneet ennen kapitalismin aikakautta, joka on antanut vääryyden tekijöille uuden ja hienomman — mutta ei silti vähemmän turmiollisen — tavan tuhota lähimmäistensä omaisuutta ja elämää, niin käsittää kyllä että nämät tällaiset säädökset ovat luokkavastakohtien kärjistymisen takia riittämättömät enää pitämään aisoissa lain ja oikeuden tulkittamista, niin että niiden varjokaan pysyisi yllä. Lukuisat kansan sananparret „herrain” kanssa käräjäimisestä todistavat siitä katkerasta vääryyksien sarjasta, jonka kansamme pohjakerrokset ovat saaneet nahassaan tuntea aikojen kuluessa.

Monet kuvittelevat aikain parantuneen. Puhuhan nyt „korkea oikeus” toki suomea. Kyllä, mutta monasti voi kysyä: minkälaista? Vieraalla kielelläpä sentään pidetään pöytäkirjaa hyvinkin tärkeissä oikeusjutuissa, ja vaikka sitä pidetään suomeksikin, on sen sanamuoto kokonaan tuomarin vallassa. Kun tietää, mitä pienetkin lakikie- len sanavivahdukset voivat vaikuttaa — ne merkitsevät usein vuosia! — niin täytyy vapista sitä

„oikeutta”, joka nojautuu yhden tai parin henkilön yksilölliseen käsitykseen, joka aina on kokoonpantu suureksi osaksi luokkaennakkoluuloista ja edeltä tehdyistä käsityksistä. Kun on nähty puhetaitoisen tuomarin johtavan ällistynyttä todistajaa myöntelemään ja kieltelemään asioita, joiden kantavuudesta hänellä ei usein ole aavistustakaan, niin on syvä epätoivo pyrkinyt mieleen. Ilmeisen selvää on että tuomari ja todistaja puhuivat eri kieltä, toinen kirja- ja lakikieltä toinen kansankieltä, jolla on omat lausuntotapansa. Tuomarin ohella sotkee asianajaja asianosaisia, etenkin jos syytetyillä ei ole lainopin ongelmoihin ja asianajajakoukkuihin perehtynyttä avustajaa, kuten nykyisinkin on laita monessa suuressa jutussa. Siinä ettei yhteiskunta määrää syytetyille joka tapauksessa puolustajaa, kas siinäkin ilmenee oikeuslaitoksemme syvä alennustila. Venäjällä taitavat pikaoikeudet olla samassa asemassa, mutta säännöllisten tuomioistuinten edessä on syytetyillä lainopillinen puolustaja. — Emme ole yhtä pitkällä.

Toinen seikka, mikä koti- ja ulkomaisia oikeuslaitoksemme arvostelijoita ihmetyttää, on uusaikaisen valamiehistöön puute. Maaseudun oikeuslaitoksemme lautakunta ja kaupunkien raatimiehet eivät valitsemistapansa takia enää vastaa „yhteisen kansan” käsityksiä eivätkä voi valvoa

alaluokan oikeutta, puhumattakaan nyt siitä, että tuomarilla on ylen suuri päätösvalta näidenkin rinnalla.

Muodollinen todistustapa s. o. kahden vieraanmiehen sanoihin nojautuminen voi myös johdattaa kamaliin väärinkäytöksiin nykyisin, kun väärin todisteleminen ilmeisesti alkaa päästä valtaan ja todistusten tarkkuus jo sielutieteellisestikin on epäiltävä.

Jo siis yleisen sivistyneen mailman kehitys- ja käsityskannankin mukaan on meidän oikeuslaitoksemme peräti vanhentunut, liitoksissaan rutiivä, hidas koneisto. On siis helppo käsittää kuinka katkeralta sen säätämä „oikeus” tuntuu köyhälistöläisestä, joka näkee, että tuomari ei voi eikä usein tahdokaan ymmärtää häntä oikein, että lain kirjainta säälittä sovelletaan tapauksiin, joissa oikeus — jo muuttuneiden olojenkin takia — on aivan toisaalla, ja että hän, lyhyesti sanoen, on vailla kaikkea apua ja turvaa vierasten ja tuhoisain voimien vallassa, joilta ei hänellä ole ainakaan mitään hyvää odotettavana.

Viime aika on tarjonnut meille odottamattoman runsaasti esimerkkejä siitä surkeasta tilasta, jossa oikeuslaitoksemme on. Näyttää siltä kuin kaikki vanhain lakien suomat tilaisuudet väärinkäytöksiin ihan uhallakin näyttäisivät itsensä juuri näin vaalien aattona. Ne tanssivat kuolemantanssiaan. Ja kuolema niillä onkin edessä

niin pian kuin köyhälistö ymmärtää sen syvän rajan, joka kaikissa kysymyksissä erottaa sen valtaa pitävistä.

17, 2, 07.

